

Διακήρυξη για την Ανοιχτή Πρόσβαση στην Ελλάδα

Βασιζόμενοι στη Διακήρυξη του Βερολίνου για την Ανοιχτή Πρόσβαση (Open Access) στη Γνώση στις Θετικές και στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες και στην πρόοδο που έχει επιτευχθεί μέχρι τώρα, επιδιώκουμε την εκτεταμένη εφαρμογή της ελεύθερης πρόσβασης και της χωρίς περιορισμούς χρήσης και επαναχρησιμοποίησης επιστημονικών και ερευνητικών άρθρων. Η Ανοιχτή Πρόσβαση αποτελεί βασικό εργαλείο για την προώθηση της επιστημονικής έρευνας, τη βελτίωση της ποιότητας της έρευνας και της ελεύθερης κυκλοφορίας της γνώσης στην κοινωνία.

Παρόλο που η Ανοιχτή Πρόσβαση αποτελεί πια ένα κοινό όραμα για τις ακαδημαϊκές κοινότητες, τους ερευνητικούς φορείς και τους φορείς χρηματοδότησης σε όλον τον κόσμο, σχεδόν το 85% των επιστημονικών αποτελεσμάτων παγκοσμίως εξακολουθεί να είναι διαθέσιμο μόνο μέσω ελεγχόμενης πρόσβασης επ' αμοιβή, εμποδίζοντας την επιστημονική έρευνα να φέρει τα κοινωνικά και οικονομικά οφέλη που είναι σε θέση να προσφέρει και περιορίζοντας τη διάδοση των επιστημονικών αποτελεσμάτων εξαιτίας ενός παρωχημένου και δυσλειτουργικού συστήματος διάδοσης της γνώσης.

Αναγνωρίζουμε και υποστηρίζουμε διάφορους τρόπους εφαρμογής της Ανοιχτής Πρόσβασης, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης νέων εκδοτικών πλατφορμών, αρχείων και αποθετηρίων. Στις εκδόσεις επιστημονικών περιοδικών, η ανοιχτή πρόσβαση έχει αποκτήσει ένα σημαντικό μερίδιο, με αυξητικές τάσεις. Ωστόσο τα περισσότερα περιοδικά εξακολουθούν να βασίζονται στο συνδρομητικό μοντέλο, το οποίο έχει εγγενή μειονεκτήματα όσον αφορά τους περιορισμούς στη διάδοση της γνώσης που η ελεγχόμενη πρόσβαση συνεπάγεται, τη δυσκολία εξοικονόμησης πόρων και την ελλειμματική διαφάνεια.

Για να γίνει χρήση όλων των πλεονεκτημάτων της Ανοιχτής Πρόσβασης και για να επιτευχθεί μια ομαλή, γρήγορη μετάβαση στο νέο μοντέλο, το υπάρχον σώμα επιστημονικών περιοδικών πρέπει να μετατραπεί από συνδρομητικής σε ανοιχτής πρόσβασης.

Με την παρούσα δήλωση, εκφράζουμε το ενδιαφέρον μας να συμμετάσχουμε στην καθιέρωση μιας διεθνούς πρωτοβουλίας για τη μετατροπή επιστημονικών περιοδικών σε καθεστώς Ανοιχτής Πρόσβασης και συμφωνούμε με τις ακόλουθες βασικές πτυχές:

- Στόχος είναι να συνεισφέρουμε, σε συνεργασία με τη διεθνή κοινότητα, στη μετατροπή των σημερινών επιστημονικών περιοδικών από συνδρομητικά σε εκδόσεις Ανοιχτής Πρόσβασης, σύμφωνα με τις επιλογές δημοσίευσης της εκάστοτε κοινότητας. Ταυτόχρονα, συνεχίζουμε να υποστηρίζουμε νέες και βελτιωμένες μορφές εκδόσεων Ανοιχτής Πρόσβασης.
- Καλούμε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη στη διαδικασία της ακαδημαϊκής δημοσίευσης, και πιο συγκεκριμένα τα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά ιδρύματα, τις βιβλιοθήκες και τους εκδότες να συνεργαστούν σε πρωτοβουλίες που θα επιταχύνουν την αποτελεσματική μετάβαση προς όφελος της ακαδημαϊκής κοινότητας και της κοινωνίας γενικότερα.
- Σαν πρώτο βήμα προτρέπουμε τα Ιδρύματα να θεσπίσουν πολιτικές Ανοιχτής Πρόσβασης και τους καθηγητές/ερευνητές των Ιδρυμάτων να καταθέτουν τις επιστημονικές εργασίες τους (post-print) στα ακαδημαϊκά καταθετήρια αμέσως μετά από την έγκριση της δημοσίευσής τους.

Ως Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (HEAL-Link) συμμετέχουμε σε διεθνείς πρωτοβουλίες για την Ανοιχτή Πρόσβαση όπως αυτή του Ινστιτούτου Max Planck OA2020 (<https://oa2020.org/>), καθώς και αυτή του OpenAIRE (<https://www.openaire.eu/>), το οποίο μάλιστα έχει συσταθεί και έχει την έδρα του στην Ελλάδα, και θεωρούμε τη διακήρυξη αυτή ως στοιχείο μιας πιο βαθιάς εξέλιξης του ακαδημαϊκού συστήματος εκδόσεων, που θα οδηγήσει σε σημαντικές βελτιώσεις στην επιστημονική επικοινωνία και στην αξιολόγηση της έρευνας σε παγκόσμιο επίπεδο.